

276. 239

276. 239

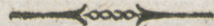
Ühhe Angli ma Maddrossi

wapper meel ja õnnis surm,

Kelle nimmi

Jakob Kowei

õlli.

Tallinnas,

trükkitud J. H. Gresseli Kirjadega,

1816 aastal.

Imprimatur.

Dorpat, d. 18. August 1815.

Rector, G. P. A. Roth,
Censor.

Angli maal sai hiljako nisuggune ramat trükkitud, kus sees juttustasse ühhest Maddrosist, kes Angli ma soa: laewa peäl olnud, mis peäl temma Hollandi rahwa wasto piddand söddima. Sellefamma sündinud asja tõsitudust, mis siin ma kele ümberkirjutud teada antasse, on se kogudusse õppetaja tunnistanud, kes keif sedda isse sellefamma laewa peäl olles omma filmaga näinud, ja omma kõrwadega kuulnud, ja kes peäle: gi isse selle kunninga arstile abbits olnud, kui se neid hawatud wõttis arstida.

Seddafinnast sündinud asja annab sesamma kogodusse õppetaja nenda üteldes teada: Meie jure talluti nisuggune Maddros, kelle mõlemad jallad ollid alt ärralastud, ja kelle nimmi Kowei olli. Pari tundisid pärrast sedda leikas arst temma jallad ennam üllespidi, kus terwe lihha olli, selle nou pärrast nenda ärra, et listud soned woiksid parreminne arstitud sada. Kowei, kui temma sedda näggi, ütles temma lia wannega need sannad: "Eks se tõssi ey olle, armas arst, et teie noad sedda peawad lõppetama mis jure

tülki kulid hakkunud? Arst wastas: Minna is-
segi kardan sedda, sa wapper mees! — Olgo!
kõstis Kowet, jallust jään ma ilma, kes teab,
ehk ka ommaest ellust. Agga (ütles temma hirm-
faste wandudes) meie olleme Hollandi wägge är-
rawoitnud! Hollandi rahwa peäle olleme wois-
must sanud! Kül wallo tundes, tahhan ma siis-
ki rõõmfaste diskada: Heisa, Heisa!

Kowei olli wapper merremees keif temma
selttimehhed aunistasid tedda temma julge mele
pärast; agga, Jummal parwako, ni julge temma
ka keifis häddas olnud, ni jummalakartmata
olli temma se jures. Kaks näddalad enne sedda
sõddimist merre peäl, olli temma unnes näinud,
et ühhes lahkingis temma mõllemad jallad ollid
alt ärralastud ja temma meletumaks sanud. Selle-
samma unne näo pärast hakkas temma wärrise-
ma, et kül temma muido ifka julge ja wapper
laewa mees olnud. Mõnnekorda katsus temma,
liga hirmo tundes, ka Jummalat palluda agga
et Jummal peäle mõttelda temmale jubba hirm-
müks sanud siis noudis temma keif omma pat-
tude tõssist meletulletamist ja igga ühte omma
süddame tunnistusse ligutamist lia jomisse ja
kurja kõnnettega ning omma selttimeestega naha
heites lämmatada. Agga, keif nisuggune noud-
minne ei aitnud tedda, waid olli temmale asja-
ta. Temma pattud, Jummal ja surm tullid il-
ka temma mele, ja need mõtted waewasid tem-
ma hinge õõd ja päwa. Kartes ja wärrisedes
mõttes temma se peäle, misuggust suurt hädda
ja õnnetust temma sellesinnatse ja tullera ilmas

woiks tunda sada; kunnii ta Hollandi sõa lae-
wade wägge nähha ja nende teiste maddroside
õõnmed kuulda sai, kes sure kiskaga kiitsid, mis-
suggust suurt wappra meest ja wastopannemist
nemmad niid tahsid üllesnäita. Keige se läb-
hi laskis temma siis need kurwad mõtted, mis
temma süddame rõõhusid, ennesest ärrajada.

Kui mõllemad sõa laewa wäed teine teise
wasto liggemale tullid, siis käskis Angli ma sõd-
da: peälil, et keif temma sõa laewa wäe: meh-
hed laewa tekki peäle ennaest piddid kummuli
mahhahaitma ni kauaks kunnii nemmad waenlas-
se wasto liggemale saaksid ja nende sure tülkide
lastminne sedda wäggewaminne temma peäle
woiks hakkada. Kui sesamma Angli ma ülema
peäliko laew Hollandi waeno laewade wasto pur-
jutas siis lastsid mitto neist omma sure tülkidest
ni kangeste selle peäle, otsekui olleks kulid senna
peäle saddand. Agga liig pahha Kowei, kes keif
head süddame tundmist ja ligutamist wallatunjal
kõmbel jo olli lämmatanud, hakkas omma seltsi-
mehhi hirmfaste wanduma, nedis nende silmad,
ihhohikmed, ja nende hinged ärra ja sõitles neid
arraks sest et nemmad ennaest laewa tekki peäl
kummuli ollid mahhahaitnud, selle nou pärast,
et Hollandi waeno laewa kulid mitte neise saak-
sid putuda. Temma isse panni selle käsko wasto,
ennaest kummuli mahhahaita, kui üks neist peälikut-
test tedda sundis, ennaest kummarkül ühhe laewa
wati peäle heita, et se siis õmmeti keigewähhe-
malt näitaks, kui olleks temma ülema peäliko
käsko mõda teinud, kunnii käsk sure tülkide last-

missels sai antud. Agga ni pea, kui keif jälle kässo järrele üllestouid, siis wöttis suur kuel waeno laewast lastud, temma ühhe jalla hopis, ja teist enam kui polelt ärra. Se sündis ni äkkitselt et ta sedda mittegi enne ei tunnud, kuu ni temma üks jalg olli laewa tekki peäle kukkunud, ja temma isse olli ärrandkand. Kui pärrast sedda kunninga arst temma jallad weel ennam üllespidi olli ärraleikanud ja södda mürrin olli löppend; siis tuli temma mele mis ta unnes olli ndinud, ja arwas, et nüüd üks ossa sest olli tõeks sanud, et siis ka teine kül pididi tõeks minnema. Ja tõeste, kui innimenne se peäle mõtleb, misuggust kibbe wallo ja suurt hädda temma omma jallade ärraleikamisese jures ommas ihhus, ning omma pattude pärrast ommas hinges kül pididi tundma; siis tulleb se immeks panna, et ta ommast melest hopis lahti ei sanud. Agga mispärrast se ei sündinud, se pididi temmale pärrast sedda selletud sama.

Sedda widi siis haigede kojasse, kus temma ni hästi sai arstitud, et ta kahhe pu jalgedega ja kahhe karlode naal jälle wois löndida. Agga ommas hinges olli temma wägga kurb, sest et ta kartis, et ta nendesamma pattude pärrast, mis pärrast temma Jummalaga dige kohtomoisimise järrele ommast jallust ilma jänud, ka ommast melest ja moistussest pididi lahti, ja peälegi temma hing pididi hukka moistetud sama.

Ta olli kuulda sanud, et sest kohtast, kus tedda arstiti, mitte laugel teises liinas üks kirriko

kabbel olli, kus jutlust tehti. Senna läks temma essimesel pühapäwal pärrast sedda, kui tedda haige kojast lasti minna. Need sannad, missest orse sel ajal jutlust tehti, ollid need, mis Markusse ramatusses wiendamas peatükkis ja wieteiskunnemas salmis nenda loetakse: „ja nemmad tullid Jeesusse jure, ja näggid sedda kurjast waimust waewatud istwad ja ridis ja dige melega ollewad.“ Koggodusse õppetaja selletas nende sannade mõda, et se kurjast waimust waewatud wägga hästi pididi ette tähhendama, misuggused pattused ülles üldes on; isseärranis agga misuggused need on, kes keif head wisi, maenitsust miiski ei panna, ja kes liajomisega, Jummalaga teotamisega ja mu sure pattudega isseennestele ja teistele kahho teggad. Agga et temma Jeesusse jalgede ees istnud, se pididi nisuggust armo õppetuse läbi, Jummalaga pole põrtud pattust tähhendama, kes teab, ussub ja tunneb, et pat ianimessele sureks häddaks ja kahhaks on, kui kallis innimessele on, ja kui wägga selle risti lödud lunnastaja ärrapeastminne meile tarwis läks; sellesamma kurjast waimust waewatud innimesse istuminne Jeesusse jalgede ees pididi nisuggust parrandud pattust tähhendama, kes ommas hinges õnnistud rahho tunneb, Jeesusse ja temma usklikkudega ennast ühendab, pühha kirja tõssidust ussub, ja Kristussest, kes pattuste suur sõbber on, ennast lasseb õppetada.

Kowei wöttis sedda keif tähhele pannelikko süddamega ehmatades kuulda, ja panni immeks, luida õppetaja tedda ni mitto sadda kuuljatte seas

woinud tunda, ehk kes temmale ommeti temma mele ja hinge luggu woinud ni selgeste teada anda. Weel ennam panni temma sedda immeks, kui temma kuulda sai, et õppetaja temma arwas tes, hopis temma ellowisi ja peälegi temma leige sallajamad pattud selgeste kulutas. Temma ei woinud moista, kuidas ommeti õppetaja ommas jutlusfes temmast wois rāfida, kes waene wig gane maddros olli. Temma pattud tullid ni el laste temma mele, et ta kummekortse hirmo om mas hinges tundis. Jubba tahtis temma hopis meelt ārraheita; jubba hakkas temma mõtlema, et nüüd se aeg pididi ollema tulnud, kus ta pid di melest lahti sama, surrema ja hulka minnema. Agga otse sel ajal kulis temma õppetajat selles tawad, et Jesus Kristus nüüdki weel ka sedda leige jōlledamat pattust tahhab peastada, otse kui temma sedda kurjast wainust waewatud innimest olli aitnud, ja et innimenne, kes Jesusse sisse õi gel wisil ussub, jälle omma mele ja moistusse saab. Nüüd hakkas temma omma unne nāo tēhhendamist moistama. Nüüd sai temma diete tunda, et ta enne sedda, meletō wisil olli ellā nud, ja et Kristusse armastus ja tenistus tedda jälle terwe mele ja moistusse jure woinud aita da. Kui temma kuulda sai, kui wāgga Kris tus pattusid armastanud; siis kaddus temma süddamest hirm ja hādada ārra, ning lotus ja rōdm tulli se wasto jälle temma süddamesse. Ni hāsti sel ajal, kui temma jallad alt ollid ārralastud, kui ka sel ajal, kui neid ārraleikati, ei olnud temma filmist mittegi ainus pissar langenud;

agga nüüd jooksis temma silma wessi rohkeste kurbdusse ja rōmo pārrast.

Õppetaja andis, sest asjast kirjotades, nende sannadega teada: Mōnned nāddalad pārrast sed da tulli temma mo jure, ja rākis mulle keif, kuidas temmaga temma ellamisses se luggu ol nud. Temma panni immeks, kui temma min nust kuulda sai, et ma omma jutlust piddades, mis hopis temma peäle tēhhendas, mingisuggust temmast egga temma ello wisidest ei teādnud. Nasta pārrast sedda sai temma meie kōggudusse wastowoetud, kui enne sedda temmast selgeste sai nāhtud, et ta tōdeste olli meelt parrandanud, ja et ta mitte ennam paljast risti innimesse nim me kandis, waid temmale ka tōdsise ristiinni messe teud jures ollid.

Pari nāddalatte ees kuulsin minna, et ta olli haigeks sanud, ja lāksin siis tedda waatma. Kui ma temma tuppa tullin, siis ütles temma need sannad: „tulle mo jure, sa Jummalā mees! Dh, „kui wāgga ollen ma iggatsend sind nāhha sa „da, ja sulle dōlda, et nüüd mo hing wāgga „lōbbus on! Ma arwan, et ma kül pea surren; „agga nüüd ei olle surm mo melest ennam mitte „hirmus. Pat on surma astel; agga tānuo „Jummalale, kes mulle woimust annab Jesusse „Kristusse lābbi! Ma ruttan nüüd taewa pole. „Dh, mis on Jesus keif ka mo pārrast teinud, „kes ma leige dālema pattuste seast ollen.“

Pissut aega enne omma surremist ütles tem

ma need sannad: „Muido mõtlefin minna sur-
 „remist wägga raske ollewad; agga nüüd tunnen
 „ma, et se kerge on, sest Kristus on mo jures,
 „kes sedda mulle maggufaks teeb. Ilma armas-
 „matta suurt rõmo tunnen ma selle parrast, et
 „Jummal pattusid armastab ja mulle se kindel
 „lotus on, omma Omisteggia jures ellada, om-
 „ma pattust süddamest iggaweste peastetud, ning
 „lahutamatta Jummalaga ühhendut sada. Oh
 „kui hopis teistwisi tunnen ma nüüd Jummalat,
 „isfeennast ja tullewat ello, kui sel ajal, kui ma
 „omina kalli ihho liikmetest ilma jähhin! Oh!
 „mis suur kahho olli se mulle kül! ja siiski kui
 „wägga sureks õnneks sai se mulle! Sest, pollek-
 „sin ma ommast jallust mitte ilma jänud, siis
 „olleks kül mo hing pealegi hukka läinud.“ —
 Siis tõstis temma ommad käed ülles ja panni
 neid kokko, temma palle näggo olli tõsine ja
 temma silmist langis nutto wessi rohkeste mah-
 ha, senniks kui temma need sannad ütles: „Oh!
 „mo kollis õppetaja! kui ma surnud ollen, ma
 „pallun teid, siis kulutage mo haua jures sedda
 „jultust, ühhest waesest maddrosist, ja råkige teis-
 „tele, isfeárranis nisugguste rummala ja dála
 „maddrosidele, kui minna ollin, et waene Kowei,
 „kes Jummalat teotanud, armo Jummalata jures
 „leidnud usso lábbi Jesusse Kristusse sisse. Utlege
 „neile, et sest ajast, kui ma armo leidnud, ühhe-
 „gile kes agga armo otsib, tarwis ei olle wíelt
 „árra heita. Agga ommeti kül teie teate parre-
 „minne, kui minna, mis neile tulleb õõlda. Ag-
 „ga, oh! råkige neile diete tõsise melega, nenda
 „et se süddamette peale hakkaks, ning Jummal

„andko et mo Jummalafarmatta nabrid ja laes
 „wa seitsimehhed ka nenda, kui Kowei, armo
 „leialsid.“ — Ta råkis weel ennam, agga tem-
 ma wiimsid sannad ollid: Halleluja! Hallelu-
 ja! —

Ja nüüd, armas sõbber! kes sa keif sedda
 siin ramatusses loed, mis sa kül sest juttust ar-
 wad? Sa olled teáda sanud, kuidas waese Ko-
 weiga se luggo olnud? Et kül temma wapper
 ning julge merremees olnud, mis ta mittokorda
 tunnistanud; siiski ei woinud temma mitte hir-
 mota surma ja wiimse kohto peale mõttelda. Is-
 segi unnenäggo teggi tedda kartma, nenda et
 temma süddames ennam rahho ei olnud. Ja
 kust tulli temmale siis nisuggune háddalinne
 meel? Kas ta middagi olli teinud, mis tedda ni
 rahhotumaks teggi? Jah! temma olli pattune,
 temma olli Jummalata pühhad käsud ülleastu-
 nud, ja sellepárrast olli temmale kül asjo
 karta, sest Jummal on selgeste kinnitanud need
 sannad: Surm on patto palk — Ürranetud on ig-
 gáiks, kes ei já keikide sisse, mis kirjutud on
 kässo ramatusse, et ta sedda keif peab teggema.
 — Meie peame keif arwalikkuks sama Kris-
 tusse kohto járre ees, et iggáiks peab sedda mõ-
 da sama, kui temma ihhus on teinud, olgo hea
 ehk kurri. — Need, mis pahhamal káel, láhhá-
 wad iggawesse wallusse, agga need, kes diged
 iggawesse ellusse. Rom. 6, 23. Kal. 3, 10.
 2 Kor. 5, 10. Mat. 25, 46.

Eh! on sulle, armas söbber, kes sa selle rama-
tusses loed, seddasammast asja karta? Eh! ol-
led sinna ka nende tuhhandatte seast, kes ial om-
ma surredamata hinge luggo peäle ei mõtle. Sa
ellad siin ma-ilmast otse nenda, kui ei peaksid sa
ial mitte surredama. Sa ei mõtle ial se peäle, et
sinna üskord pead arro teggema iggaühhest so
teggudest ja iggaühhest sannast, mis sa siin olled
rätinud, ning iggaühhest mõttest, mis siin so
hinges olnud. Oh! mõtle ommeti järrele, kui
waene, kui hirmus so hinge luggu on! Mõtle
se peäle, misuggune põlli sulle siis tulles, kui
selsinatfel õsel sinno hing sinnult saaks ärranou-
tud! Kui sa pattust pödmatta surredamist, ja ei ol-
lesid mitte pattude andeksandmist sanud; siis ei
woiksid sa muud ühtegi oota, kui agga, et sind
saaks pörgusse, selle hirmsa tullesse heidetud, kus
nende us ärra ei surre, ja se tulli ärra ei kustu.
Euf. 16, 23. Mark. 9, 43. 44.

Agga eh! mõttad sa isseennast digeks moista
ja sewasto ommas süddames mõttelda et sa
mitte nisuggused hirmsad pattud ei olle teinud,
et sa omma ello wisiga keddagi ei olle pahhan-
danud; ülleüldes, et sa mitte nenda ei olle ella-
nud kui Kowei? Agga kule mis Jummalat san-
na ütleb: ei olle, kes dige on, ei ühte ainustki,
sep olle sedda, kes moistab; polle sedda, kes
Jummalat diete otsib. Nemmad on keik kōr-
wale läinud, nemmad on ühtlase kōlwatumaks
sanud, ei olle sedda, kes head teeb, ei olle ühte
ainustki" Rōm. 3, 10 — 12. Sest selle po-
lest ei olle wahhepiddamist; igga su peab kinni

fulgutud ja keik ma-ilm Jummalat ees sü-allune
ollemast! Sest, kes keik sedda kāsso-õppetust peab,
ja ühhe kāssofanna wasto eksi, se on keikist
sü-alluseks sanud.

Agga sa nouad, kes teab, nisuggused mõtted
ommas hinges lämmatada. Sedda teinud ka
Kowei. Temma läks omma kergemeelise selsi-
meeste selka, ja katsus mu wisil ennam, kuidas
temma omma rahhota meelt woiks waigistada.
Ni kauaks, kui sedda mürrinad kuulda olli, ni
kauaks läks se temmale korda; agga ni pea, kui
temma aino üksi olli, ni pea langes raske kur-
wastus ja ahvastus temma hinge peäle, ja tem-
ma tulletas omma endist ellamist hädda ja hir-
moga ennese mele. Ja otse nenda saab se lug-
gu ka sinnoga warreminne ehk hiljeminne olla.
Nüüd on sulle kül lusti ja sa ellad nüüd ifka
peäle ilma mürreta; sa olled rõmus omma nore
ea sees, ja tehko so südda sulle head rõmo ja
kõigo sa omma süddame tede peäl, ja omma sil-
ma nõo järrel; agga sa pead teadma, et sa rut-
tuste selle aja wasto lähhääd, kus sa ma-ilmast
pead lahkuma ja keige sepärast selle keige teada-
wa ja dige kohtomoistia ette pead astuma.
Jah! se pääw saab tulla: "Kus Jõsaud Jõsus
taewast arwalikkus saab omma wäe inglsidega
ja tulles legega maksab nende kätte, kes Jumma-
lat ei tunne, ja kes meie Jõsanda Jõsusse Kris-
tusse armo õppetusse sanna ei kule. 2 Tess.
1, 7. 8.

Eks sa siis mitte jo nüüd, ni kaua, kui

tdannapääw nimmetakse, ommas süddames peaksid nenda küsüma: „Kuida woin minna ärrapõggeneda tulles wihha eest? mis pean ma teggema, et ma õnsaks saan?”

Kui sinna nenda tõdsise melega wõttad küsüda, siis panne diete keigest wäest ning joust sedda ainust head ja kindlad nou tähhele, mis sulle woib antud sada, panne tähhele sedda nou, mis Jummal isse omma saana sees sulle anab: „Usu Jesanda Jesusse Kristusse sisse, siis saad sinna ja so verre õnsaks. — Nenda on Jummal ma ilma armastanud, et temma omma aino sündinud poja on annud, et üksi, kes temma sisse ussub, ei pea hukka sama, waid, et iggawenne ello temmal peab ollema. — Jummal on tedda, kes ühhestki pattust ei teädnud, meie eest pattoõhwriks teinud, et meie piddime Jummalaga õigussaks sama temma sees. — Temma on meie ülleastimiste pärrast hawatud, ja keif meie üllekohto pärrast ärrarõhkurat; karristus olli temma peäl, et meil piddi rahho ollema, ja temma muhkude läbbi on meie terwis tulnud.“

Et taewas Jesusse Kristusse werre läbbi seätud leppimisest hea meel olnud, ja et selle samma leppimisese kül wägge on, isse keige tõdewatumatta pattusid õigeks tehha, sedda tunnistab Jesusse üllestousminne surmast, ja temma üllendaminne Jummalaga parrema polel diete selgeste. „Temma nimmet saab sepärrast kulurud meleparrandamist ja pattude andeksandmist keige rahwa seas. Ja ühhegi mu sees ep olle

õnnistust; sest ühtegi muud nimmet ei olle taewa al innimestele antud, kenne läbbi meie peame õnsaks sama.“

Se olli orse se hallikas, kusti Kowei trosti ja lotust, rahho ja rõmo sanud. Ja umbest sepärrast sowis temma ni wägga süddamest, et ka teised jure tullesid ja sestammast õnnistusse weest wõttaksid jua. Ta pallus sepärrast siis omma armsa õppetajat nende sannadega: „Üttelge teistele, isse ärranis nistugguse rummala ja jummalakartmatta maddrosidese, kui minna ollin, et waene Kowei, kes Jummalat teotanud, usso läbbi Jesusse Kristusse sisse, armo Jummalaga jures leidnud. Üttelge neile, et sest ajast, kui Jummal mo peäle hallastanud, ühhegi, kes armo ja hallastust iggatses, asjo ei olle, meelt ärraheita.“ Ei! keddagit ei heida Jesus ennesest ärra, kes temma jure tulles. Temma kutsus keifi ennese jure tulla, ja temma tahhab keifide peäle hallastada, kes temma nimme sisse usklikuks sanud; ja temma tahhab neid iggaweste õnsaks tehha. Oh! siis armas sõbber! ärra isseennast mitte emale ei hoja, waid wõtta ilma aega wibimatta sedda Jummalast sulle palkurud õigust wasto; siis saab so kassi iggawessaks ajaks hästi kää. Agga kui sa mitte ei tahha kuulda, kui sa sedda ainust õnnistusse teed ärrapõlgad, siis ei ja sulle muud ennam ülle, kui agga üks hirmus kohto ja tullise wihha ootminne, mis neid wasto panejaid peab ärrasõma.